

En session om

Johan Sjöberg, legitimerad sjukhusfysiker

Jonas Andersson, legitimerad sjukhusfysiker

Åsa Wennberg, Enhetschef

Anna Eneroth, Jurist

Caroline Norström, Jurist

Strål
säkerhets
myndigheten

Swedish Radiation Safety Authority

Torsten Cederlund, Avdelningschef

Nadja Rystedt och kollegor

Övriga kollegor och chefer

Tack för stöd, material och bra diskussioner!

POSITIV: "Att få en etablerad utbildning till specialist är något som vi har diskuterat mycket det senaste året", säger Marie-Louise Aurumskjöld. **Bild:** Aline Lessner/Bildbyrå

JOBB & KARRIÄR | **MEDICINSK TEKNIK**

Sjukhusfysiker kan snart bli specialister

Ett EU-direktiv öppnar för specialistutbildning för sjukhusfysiker. I dag ges vidareutbildning bara på professionsbasis.

Publicerad: 2016-02-24 07:54
Mia Wärngård
mia.warngard@dagensmedicin.se

Patientsäkerhetslag (2010:659)

4 kap. Behörighetsfrågor

Specialistkompetens

8 § En legitimerad läkare, sjukhusfysiker eller tandläkare som har gått igenom viss vidareutbildning ska efter ansökan få bevis om specialistkompetens.

Sjukhusfysikern

Nr 2 April 1998

Årgång 21
ISSN 0281-7659
Upplaga: 260

Redaktör: Hans-Jerker Lundberg
Ansvarig utgivare: Lars Gunnar Månsson

Information från SSFF
Svenska Sjukhusfysikerförbundet
Sektion inom Sveriges Naturvetareförbund
Box 760
131 24 Nacka
Tel: 08/466 24 80
<http://www.naturvetareforbundet.se>

TEMANUMMER:

" Den legitimerade sjukhusfysikern "

Leif Gudmundson, jurist från Socialstyrelsen, gav Socialstyrelsens aspekter på den kommande legitimationen och började med att undra varför sjukhusfysikerna hade strävat i 40 år för att få legitimation, eftersom detta att bli legitimerad endast innebär att man kan bli fråntagen legitimationen. Ur Socialstyrelsens synvinkel är det just detta med återkallandet som är det viktigaste med legitimationen. Men sjukhusfysikerna har stått under

Vad är mitt ansvar?

Hur och var är det definierat i lag?

Vårdgivare

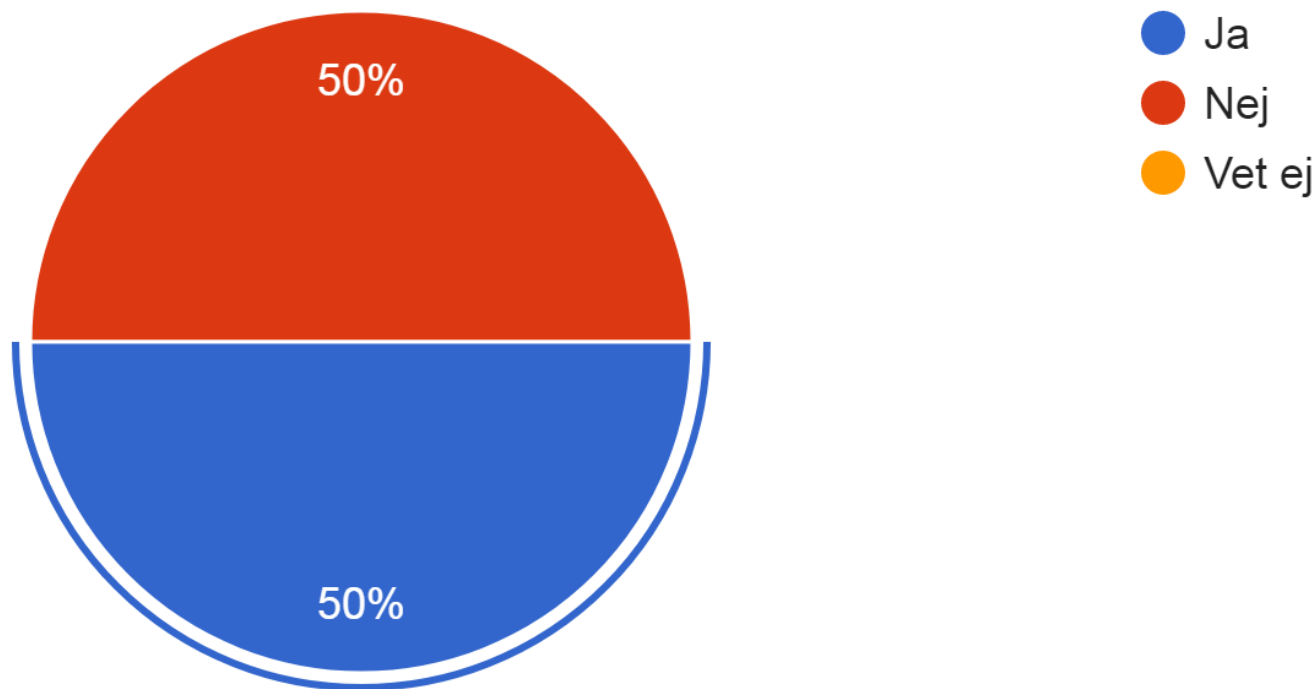
Verksamhetschef

Legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal

Jag är "strålskyddsexpert" i min organisation.
Innebär det att jag är ansvarig för strålskyddet?

Beskriver ni **strålskyddsansvar** för sjukhusfysiker i ledningssystem eller kvalitetsdokumentation för er egen verksamhet (Sjukhusfysik)?

22 responses

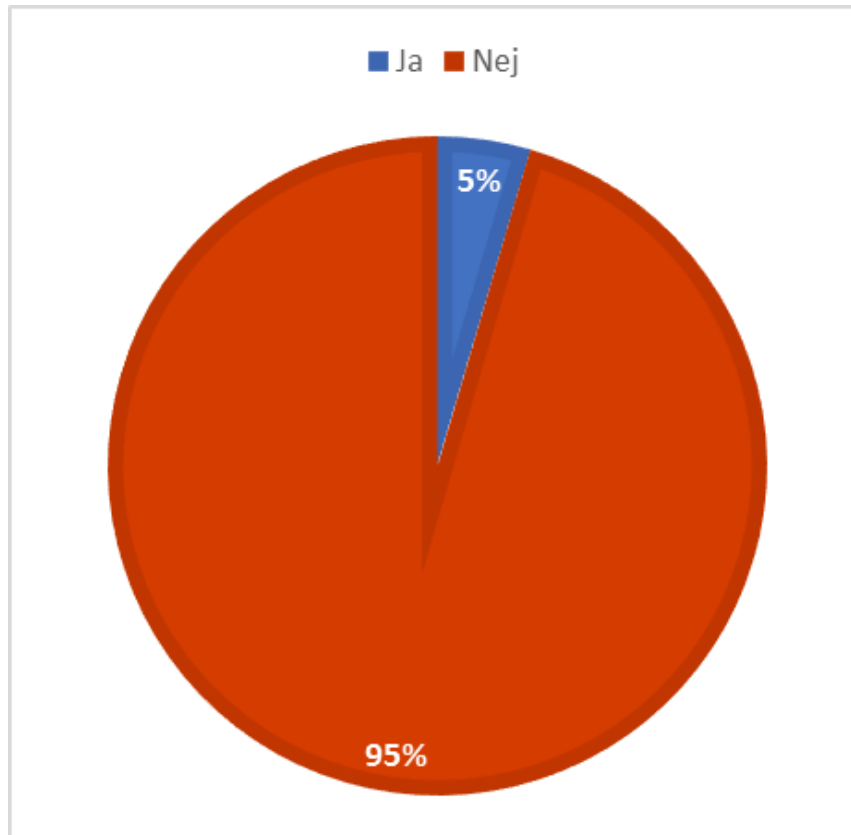
Förstår vi varandra?

Ansvarsbegrepp som vi använder
Huvudansvar
Särskilt ansvar
Operativt ansvar
Linjeansvar
Absolut ansvar
Tydligt ansvar
Övergripande ansvar
Yttersta ansvar
Strålsäkerhetsansvar
Personalansvar
Svarar för
Chefsansvar
Yrkesansvar

Beskriver ni strålskyddsansvar för sjukhusfysiker i ledningssystem eller kvalitetsdokumentation för er egen verksamhet (Sjukhusfysik)?

22 responses

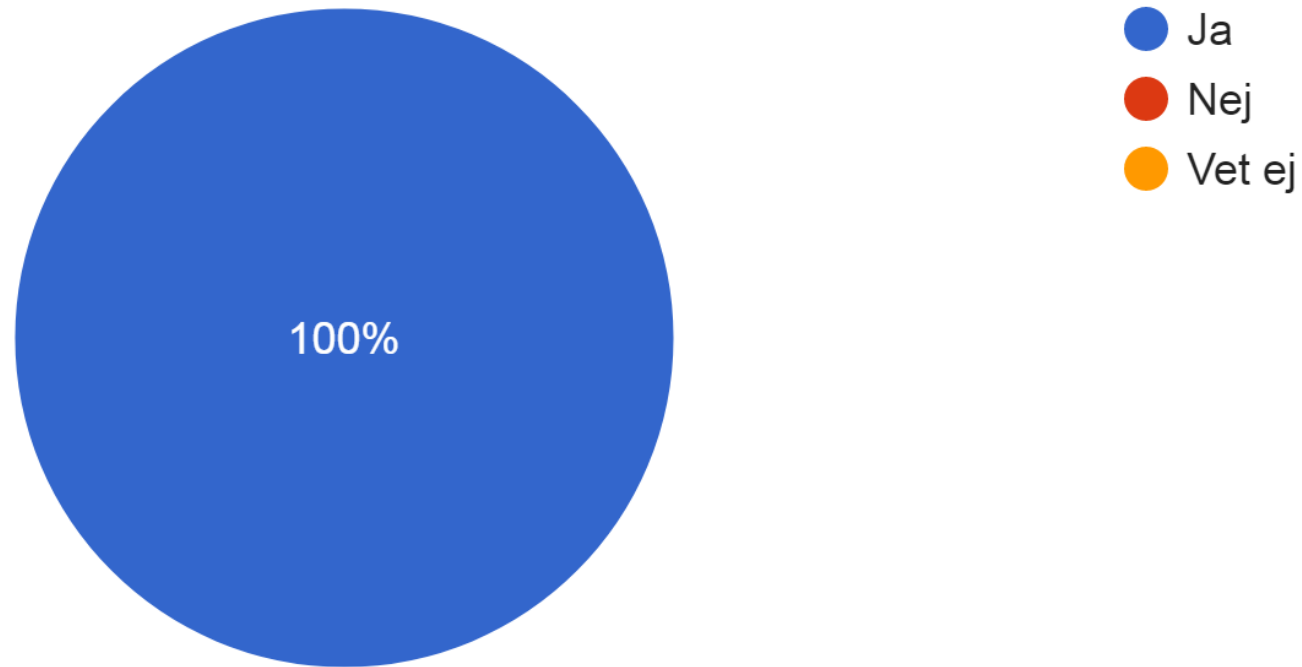

- Ja
- Nej
- Vet ej

Johan och Jonas tolkning
utifrån skriftliga svar

Har verksamhetschefer i er vårdgivarorganisation ett dokumenterat strålskyddsansvar?

22 responses

Jag utbildar sjukvårdens personal i strålskydd.

Innebär det att jag är ansvarig för att personalen har fått strålskyddsutbildning?

Innebär det att jag är ansvarig för vad personalen gör därefter?

Jag skriver rutiner för strålsäkerhet/strålskydd för sjukvårdens personal.

Innebär det att jag ansvarig för att personalen följer rutinerna?

Jag genomförde en utrustningskontroll, resultaten visade inga avvikelser. Utrustningen levererade dock trots detta felaktig stråldos/bildkvalitet. Nu har vi 15 felbehandlade/feldiagnosticerade patienter.

Är jag ansvarig?

Det förväntades av mig som sjukhusfysiker att jag skulle ta ansvar för optimeringen av undersökningarna på mitt sjukhus. Ett protokoll var felinställt och nu har 100 patienter fått 3 ggr högre stråldos än normalt.

Kommer jag bli av med min legitimation nu?
Eller åka i finkan?

French doctors and radiologist jailed for radiation overdoses

Two doctors and a radiologist have been sentenced to 18 months in prison for their role in radiation overdoses that killed at least 12 people in France and left dozens seriously ill.

”Outcomes” från sessionen

Vi vill försöka ge svar på några frågor.

Vi kan inte ge alla svaren. Ingen i Sverige har dem.

Vi vill starta diskussionen.

Höja vår kunskapsnivå och förståelse.

Förbättra vårt språkbruk.

Peka på exempel på vad som kan hända om vi slarvar med begrepp.

Ansvar och avvikelser Sjukhusfysiker i domstolen

Jonas Andersson

Leg. sjukhusfysiker, Fil.dr.

Centrum för medicinsk teknik och strålningsfysik (CMTS)

Allvarlig avvikelse i verksamheten

Service av bunker dörr till cyklotron

Säkerhetsswitch till dörr kopplades från, men ej på igen efteråt

Verksamheten startade igen efter genomförd service (2012)

Cyklotron kördes med öppen dörr vid studiebesök (2016)

Personer bestrålades oavsiktligt, motsv. en mammografiundersökning

Komplex verksamhet (ledning och styrning)

Bild- och funktionsmedicin

Verksamhet, lokaler, utrustning och personal

Medicinsk teknik (CMTS)

Personal och service

Strålningsfysik (CMTS)

Personal och strålsäkerhet

CMTS rutiner (ledningssystem ISO 9001)

Strålsäkerhet för servicearbete i cyklotronbunker

Upprättade och granskade (OK!)

Uppföljning av servicearbete i cyklotronbunker

Uppföljning av arbete dokumenterat (OK!)

Avvikelse och föreläggande från SSM

Omfattande utredningsarbete

Stor potential för allvarliga personskador

Ännu fler rutiner skrevs

Inklusive säkerhetsswitch till bunkerdörr

SSM avskrev ärendet

Strål
säkerhets
myndigheten

Polisen

Åklagare och polisen utreder fallet

Förundersökning, utredning av ansvariga

VC, Centrum för medicinsk teknik och strålningsfysik

VC, Bild- och funktionsmedicin

Sjukhusfysiker med samordningsansvar för strålskydd

Rollbeskrivning (ledningssystem)

Sjukhusfysiker med samordningsansvar för strålskyddet

- är, i rollen som strålskyddsexpert, direkt underställd landstingsdirektören.
- har uppdraget och befogenheterna att samordna och vidta de åtgärder som strålskyddet inom VLL kräver.
- ska för tillståndshavarens räkning tillse att föreskrifter beträffande tillståndshandlingar, lagstiftade kontroller och föreskrivna årsrapporter till SSM uppfylls.
- ansvarar för att det finns en fungerande, dokumenterad strålskyddsorganisation.

Tingsrätten (2018)

Förhandlingar

Sjukhusfysiker med samordningsansvar, brott mot arbetsmiljölagen

Dom

Döms för framkallande av fara för annan (arbetsmiljöbrott)

Kvalitetsdokument refererar till samordningsansvarig (ej ledningssystem)

Citat från artikel om dom i tingsrätten

”Tingsrätten ansåg att den åtalade hade ansvaret och konstaterade att det fanns ett dokument där den åtalade beskrevs som strålskyddsansvarig, och dömde sedan den anställda till 50 dagsböter.”

Västerbottens-Kuriren 2019-09-26

Hovrätten (2019)

Överklagan och nya förhandlingar

Prövning av grov oaktsamhet (rutiner och uppföljning)

Dom

Samordningsansvarig frias från alla anklagelser

Citat från artikel om dom i hovrätten

”Domen överklagades och nu friar hovrätten den åtalade. I hovrättens bedömning framgår det att den anställda inte insett eller haft anledning att misstänka att skyddsanordningen, säkerhetsspärren, inte kopplats tillbaka i dörren.”

Västerbottens-Kuriren 2019-09-26

Citat från artikel, dom i hovrätten

”Hovrätten anser snarare att det tyder på motsatsen: den dömde har haft all anledning att tro att förseglingen var tillbakakopplad. Detta styrks i ett förhör med en annan anställd som fört minnesanteckningar från ett servicemöte hösten 2012, samma vecka som dörren reparerades. I dessa anteckningar står det att förseglingen till bunkerdörren var tillbaka som vanligt efter inspektionen.”

Västerbottens-Kuriren 2019-09-26

Erfarenheter från Västerbotten

Ledningssystem måste kunna användas i verksamheten

Kvalitet = när det blir som ledningen har planerat (PDCA)

Arbetsuppgifter (jag) och ansvar (för andra)

Yrkesansvar för medarbetare $\neq$ verksamhetschefens ansvar

Ansvar ska vara tydligt, med rätt befogenheter

Verksamhetschefen ansvarar för patientsäkerhet, lokaler, utrustning och personal

Tänk på vilken kultur vi fostrar i verksamheten

Hur ser lagrummet ut?

Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)

Patientsäkerhetslagen (2010:659)

Arbetsmiljölagen (1977:1160)

Hälso- och sjukvårdsförordningen (2017:80)

SOSFS 2011:9 – Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete

SSMFS 2018:1 – Grundläggande bestämmelser ... joniserande strålning

SSMFS 2018:5 – Föreskrifter om ... medicinska exponeringar

Definierar Verksamhetschefsrollen

Legitimation, personalens skyldigheter

Krav på systematiskt förbättringsarbete
IVO

Arbetsgivarens arbetsmiljöansvar
Medarbetarens skyldigheter

Verksamhetschefens ansvar

Vårdgivarens ansvar att ha ett ledningssystem

Krav på vårdgivaren avseende säkerställning av strålsäkerheten

Lagen skiljer på yrkesansvar och verksamhetsansvar

Verksamhetsansvar

Vårdgivare

Verksamhetschef

Legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal

Yrkesansvar

Yrkesansvar – ett kondensat

Medarbetare är skyldiga att utföra sitt arbete i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet.

Medarbetare bär själva ansvaret för hur han eller hon fullgör sina arbetsuppgifter.

Medarbetare är skyldiga att bidra till att hög patientsäkerhet upprätthålls, samt att rapportera risker för vårdskador som har eller hade kunnat medföra vårdskada.

Skyldighet att föra journal.

Vad händer om jag inte uppfyller mitt yrkesansvar?

Hälso- och sjukvårdspersonalen står under tillsyn av Inspektionen för Vård och Omsorg (IVO)

IVO kan anmäla till Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd (HSAN) om det finns skäl för beslut om prøvotid och/eller återkallelse av legitimation. IVO eller HSAN lämnar anmälan till åtal om det finns misstanke om brott.

Prövotiden är tre år. Skäl: Oskicklighet i yrkesutövning, skyldig till brott, brutit mot någon föreskrift eller befaras vara olämplig att utöva yrket.

Legitimationen kan återkallas. Skäl: Grovt oskicklig vid utövningen av yrket, skyldig till allvarligt brott, eller uppenbart olämplig att utöva yrket. Eller fortsatt oskicklig efter prøvotid.

Verksamhetsansvar – ett kondensat 1/2

En central del av vårdgivarens ansvar är att det finns ett ledningssystem för verksamheten och att det används.

Ledningssystemet ska beskriva de processer och rutiner som behövs för att **säkra verksamhetens kvalitet och säkerhet**. Kvalitetsarbetet ska dokumenteras.

Det är vårdgivarens ansvar att säkerställa att personalen arbetar i enlighet med processerna och rutinerna som ingår i ledningssystemet.

Verksamhetsansvar – ett kondensat 2/2

Det är verksamhetschefens ansvar att säkerställa patientsäkerheten.

Arbetsmiljölagen

Arbetsgivaren har alltid ansvaret för arbetsmiljön och ska vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga ohälsa och olycksfall. Arbetsmiljöarbetet ska bedrivas systematiskt.

Arbetstagaren har inget ansvar för arbetsmiljön.

Arbetstagaren skall samarbeta med arbetsgivaren för att skapa en god arbetsmiljö.

Vad händer om vårdgivaren/verksamhetschefen inte tar sitt ansvar?

Sjukvården står under tillsyn av Inspektionen för Vård och Omsorg (IVO).

IVO får göra både anmälda och oanmälda inspektioner.

IVO får utfärda förelägganden med vite, samt förbjuda verksamheten att fortsätta.

Arbetsmiljöverket som ovan.

Om jag blir anmäld för brott... men friad i domstol?

Är inte allt väl och ve då? Tillbaka till jobbet som vanligt?

SENASTE Läkarförbundet anmäler staten

NYHETER | INGÅR I: MEDICINSKA RIKSSTÄMMAN 2013

Medicinska riksstämman 2013:

»Efter frikännandet fick jag sparken«, sa narkosläkaren

Efter frikännandet fick jag sparken, berättade Viveka Lindén, narkosläkaren i Astrid Lindgren-fallet, på ett seminarium på riksstämman på torsdagen. Enligt Karolinska universitetssjukhuset stämmer det inte. Men Viveka Lindén berättar att hon erbjöds avgångsvederlag eftersom hon inte på några villkor kunde få återgå till sin ordinarie tjänst.

| Karin Bergqvist

CITERAS SOM:

Läkartidningen. 2013;110:CMPL

Läkartidningen.se 2013-12-05 (uppdaterad 2013-12-06)

Tänk på vad för kultur vi fostrar i verksamheten...

”Ansvariga sjukhusfysiker utför kontinuerligt en behovsanalys av **sitt eget ansvarsområde** för att se till att periodicitet för insamling enligt tidigare angivna direktiv efterföljs.”

Ansvarig sjukhusfysiker?

Egna ansvarsområden?

Vem följer upp?

Sjukhusfysiker **får i uppgift** att kontinuerligt utföra en behovsanalys och insamling av data inom sitt **verksamhetsområde**. **Ledningen ansvarar för uppföljning** och att insamling och rapportering sker med den periodicitet som krävs enligt rutin.

Jag är "strålskyddsexpert" i min organisation. Innebär det att jag är ansvarig för strålskyddet?

Nej, det är verksamhetschefens ansvar.

Du ansvarar för att dina råd är välgrundade.

Jag utbildar sjukvårdens personal i strålskydd. Innebär det att jag är ansvarig för att personalen har fått strålskyddsutbildning? Innebär det att jag är ansvarig för vad personalen gör därefter?

Nej, det är verksamhetschefens respektive vårdgivarens ansvar.

Du ansvarar för att utbildningsinnehållet är korrekt och välgrundat.

Jag skriver rutiner för strålsäkerhet/strålskydd för sjukvårdens personal. Innebär det att jag ansvarar för att personalen följer rutinerna?

Nej, det är vårdgivarens ansvar. Vårdgivaren fastställer rutinerna.

Du ansvarar för att underlaget är välgrundat.

Jag genomförde en utrustningskontroll, resultaten visade inga avvikelser. Utrustningen levererade dock trots detta felaktig stråldos/bildkvalitet. Nu har vi 15 felbehandlade/feldiagnosticerade patienter.

Är jag ansvarig?

Klurig.

Oskickligt utfört arbete? Ja, du har ett personligt yrkesansvar.

Dåliga rutiner men inte uppenbart dåliga? Vårdgivaren bär ansvar.

Uppenbart dåliga rutiner? Ja, sannolikt yrkesansvar - Du bör ha påpekat (skriftligt) bristerna.

Det förväntades av mig som sjukhusfysiker att jag skulle ta ansvar för optimeringen av undersökningarna på mitt sjukhus. Ett protokoll var felinställt och nu har 100 patienter fått 3 ggr högre stråldos än normalt.

Kommer jag bli av med min legitimation nu? Eller åka i finkan?

Problem

SSMFS 2018:5

Strålningsfysikalisk ledningsfunktion

2 § I varje medicinsk verksamhet och verksamhet med specialistundersökningar i odontologisk radiologi ska det finnas en strålningsfysikalisk ledningsfunktion som inom sitt område

1. har ett övergripande ansvar för optimeringsarbetet,
2. ansvarar för strålningsfysikaliska frågor, och
3. medverkar och ger råd i frågor som rör medicinska exponeringar.

Att säkerställa patientsäkerheten är Verksamhetschefens ansvar enligt Hälso- och sjukvårdslagen och motsvarande förordning.

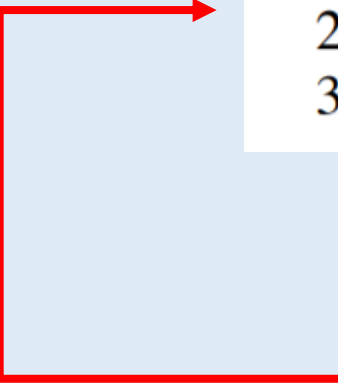
Övertar SFL:en delar av detta ansvar? Befogenheter?

Ett förslag

Strålningsfysikalisk ledningsfunktion

2 § I varje medicinsk verksamhet och verksamhet med specialistundersökningar i odontologisk radiologi ska det finnas en strålningsfysikalisk ledningsfunktion som inom sitt område

1. ~~har ett övergripande ansvar för~~ optimeringsarbetet,
2. ~~ansvarar för~~ strålningsfysikaliska frågor, och
3. medverkar och ger råd i frågor som rör medicinska exponeringar.

medverkar och ger råd i frågor som rör

Det förväntades av mig som sjukhusfysiker att jag skulle ta ansvar för optimeringen av undersökningarna på mitt sjukhus. Ett protokoll var felinställt och nu har 100 patienter fått 3 ggr högre stråldos än normalt.

Kommer jag bli av med min legitimation nu? Eller åka i finkan?

Vi vet inte, vi måste nog tyvärr vänta på vägledning från IVO/HSAN respektive domstol.